

Wat zijn heilzame grenzen?

Als je het hebt over een 'ruimte', dan is dat altijd binnen: een begrensde ruimte dus, met muren en een plafond. Juist als er grénzen zijn, dan wordt een plaats tot een ruimte! Daarom zijn grenzen nodig, ze zijn heilzaam, juist grenzen maken het leven leefbaar. Vandaag gaat het ook over grenzen. Jakob trekt weg bij zijn oom Laban, na twintig jaar. We hebben uitvoerig gelezen hoe dat afscheid verloopt. En voordat ze dan uit elkaar gaan, maken ze een afspraak: 'Dit is voortaan de grens tussen ons. De één zal deze grens níét passeren, op weg naar de ander, met kwade bedoelingen.' Heilzame grenzen, daar gaat het over in dit gedeelte. Wat zijn dat voor grenzen?

1. Landsgrenzen

Landsgrenzen, daar wil ik het meeste over zeggen. Want daarover gaat het allereerst in dit gedeelte, heel gewoon: land wordt verdeeld: 'Jij blijft aan die kant van de grens, en ik aan deze kant.' Deze grens, die hier wordt getrokken, is van wereldhistorische betekenis! Want we moeten goed beseffen wat er in dit hoofdstuk eigenlijk aan de hand is. Nog maar twee generaties geleden was de mensheid God helemaal uit het zicht verloren. Helemaal kwijt. Maar toen nam God Zelf het initiatief. Hij koos uit die hele mensheid één persoon, om met hem een nieuw begin te maken. De opa van Jakob, Abraham, werd door God geroepen om zijn familie in Haran te verlaten. God zei: 'Abraham, ga weg uit je land en uit je familie, naar het land dat Ik je wijzen zal.' Dat land, dat blijkt Kanaän te zijn, die kleine, prachtige strook grond tussen de Jordaan en de Middellandse Zee. Maar nu is Jakob al weer twintig jaar terug in Haran, terug in die familie waaruit Abraham juist was weggeroepen, terug in de sfeer van de vele goden. Jakob, de drager van alle beloften van God. Je zou zeggen: dat plan van God, om een nieuw begin te maken, met een eigen volk in een eigen land, dat lijkt wel vast te lopen. Gaat dat wel goed, met Jakob? Maar God blijft trouw! Hij laat nooit los wat Zijn hand begon! Ook al lijkt het wel of dit een stap terug is in Zijn plan, terug naar Haran, terug naar die familie, ook al lijkt het een stap terug, God heeft in die twintig jaar juist vele stappen verder gezet. Jakob heeft vrouwen getrouwd en kinderen gekregen, elf zonen al, die stamvaders zullen worden van elf stammen. Bovendien heeft Jakob een enorme kudde kunnen opbouwen. De HERE heeft Hem enorm gezegend. God heeft verder gebouwd aan Zijn plan. Maar nu is het genoeg. Na twintig jaar is hier de grens bereikt. God roept Jakob in een droom, en Hij zegt tegen Hem, in vers 13: 'Ik ben de God van Bethel, weet je het nog? Waar je die droom kreeg, met die ladder naar de hemel. Ga nu op reis, weg uit dit land, terug naar het land van je familie.' Zoals God Abram riep uit datzelfde Haran, zo roept Hij Jakob hier om naar datzelfde land terug te gaan. Jakob, die later van God een andere naam zal krijgen: Israël. Het gaat dus in dit hoofdstuk over Israël, die terugkeert naar het beloofde land. En juist daarom is die grens zo belangrijk. Als Jakob dáár gebleven was, in Haran, bij die familie met zijn vele goden, dan was Gods plan feitelijk mislukt. Maar de Here God heeft een eigen land in petto voor Jakob, en voor dat hele volk van Israël, dat uit hem zal voortkomen. Dat land, Kanaän, is het land van de belofte. Een land met grenzen, naar de omliggende landen en volken. Een land waar God Zelf Koning is, en waar Zijn eigen volk woont. Je zou je kunnen afvragen: waarom is dat nou zo belangrijk? Dat God een volk kiest en het een eigen land geeft? Waarom is zo'n land nou zo belangrijk? Om dat te begrijpen moeten we zien wat de positie is van het volk Israël. Israël is als het ware Gods modelboerderij voor de wereld. God laat in Israël aan de wereld zien hoe Hij het bedoeld heeft. Dat volk Israël is net zo zondig als andere volken en faalt net zo vaak. Maar in Israël laat God zien dat Hij trouw blijft, dat Hij doorgaat, wat er ook gebeurt. Waarom dan dat land voor Israël? Door aan Israël een eigen land te geven, laat God zien dat Zijn beloften heel concreet zijn. Zo concreet dat je in die grond kunt wroeten met je handen. Mensen zijn niet een soort geesten die door het luchtruim zweven, mensen zijn

mensen, gemaakt voor deze aarde! Geschapen om hier te wonen, en te werken, om hier God te dienen en gelukkig te zijn. In Israël wordt dat genoemd: zitten onder je eigen wijnstok en onder je eigen vijgeboom. Op de aarde die van God is. Door aan Israël een eigen stukje van de wereld te geven, zegt God als het ware: 'Zo concreet als dit deel van de aarde van Mij is, zo zal eens de hele aarde weer aan Mij toebehoren, vrij van alle ellende, zonde, nood en dood.' Wij weten inmiddels veel meer dan Jakob. Wij weten dat

uit zijn nageslacht de Verlosser geboren is, Jezus Christus. En wij weten dat Hij heeft gezegd: 'Ik zal terugkomen op aarde, en dán zal die aarde verlost worden, volkomen toegewijd aan God.' Je denkt misschien, als je de Bijbel goed in je hoofd hebt: 'Ja, maar er staat toch in die Bijbel dat God een nieuwe hemel zal scheppen en een nieuwe aarde, waarin gerechtigheid woont?' Dat klopt, maar de Nederlandse vertaling is misleidend. Want in de oorspronkelijke tekst staat eigenlijk, dat God een vernieuwde hemel zal scheppen en een vernieuwde aarde. Het is niet zo dat de Here deze aarde wegdoet, hup, bij het grofviul. Nee, God blijft trouw aan Zijn schepping. Deze aarde zal Hij helemaal renoveren, vernieuwen, zelfs nog veel mooier dan Hij Hem oorspronkelijk in gedachten had! Daarom daalt aan het eind van de Bijbel het nieuwe Jeruzalem neer op de aarde. Hemel en aarde worden verenigd, en God wil wonen bij de mensen. God blijft trouw aan de aarde, en dat laat Hij al zien in dat kleine stukje

aarde: Kanaän, wat later Israël wordt. Hij heeft dat gebied uitgekozen, Hij heeft het gegeven aan Zijn eigen volk, en voor dat volk heeft Hij het ook bewaard, de hele geschiedenis door. Hij heeft het aan Abram beloofd, en dáárom roept Hij hier nu Jakob terug: 'Jakob, ga naar dát land.' En daarom heeft Hij ook steeds weer dat volk Israël dáár teruggebracht: vanuit de slavernij in Egypte, terug naar het beloofde land, vanuit de ballingschap in Babylon, terug naar het beloofde land, vanuit de verstrooiing en de Jodenvervolgingen en de concentratiekampen van Hitler: terug naar het beloofde land. En daarom is juist nu zoveel te doen om dat land. De voortdurende oorlogen om het heilige land zijn niet zomaar oorlogen. Dat Israël in 1948 opnieuw dat land kreeg, dat de staat Israël kon worden uitgeroepen, dat is een bewijs van de trouw van God aan Zijn volk en Zijn land, en dat is weer een teken van Zijn trouw aan alle volken over de hele wereld. Eeuwenlang is het beloofde land bezet geweest door vreemde mogendheden, totdat God het genoeg vond en dat land teruggaf aan Zijn volk. Zo is ook deze wereld al eeuwenlang in de greep van de boze, van de ellende, van de zonde, van de machten van de duisternis. Maar God laat zien in Israël: 'Zoals Ik Mijn land weer heb teruggenomen om het te geven aan Mijn volk, zo zal Ik Mijn wereld weer terugnemen uit de handen van de vorst der duisternis, en Ik zal Mijn aarde geven aan Mijn kinderen.' 'De zachtmoedigen,' zegt Jezus, 'zullen de aarde beërven.' Steeds weer bracht God het volk Israël terug naar het eigen land. Dat begint hier al met Jakob. Maar je ziet ook steeds, ook al in de Bijbel, dat het lang láng niet altijd goed geregeerd wordt. Er zijn slechte koningen en er zijn goede koningen, en zelfs die goede koningen maken fouten. En ook hoe Israël nú geregeerd wordt, daar kun je héél verschillend over denken, dat doen de Joden in Israël zelf ook. Maar dat God steeds dat volk Israël weer terugbracht naar het eigen land, dat tekent Zijn trouw. Zijn onuitwisbare trouw.

2. Veilige grenzen

Jakob en Laban leggen een landsgrens vast. Dat was het eerste. En dan het tweede: die grens is een veilige grens. Een heilzame grens is een veilige grens. Het is God Zelf die zorgt voor die veiligheid. Want Laban is woedend op Jakob. Nu twintig jaar bij Laban knijpt Jakob er stiekem tussenuit. Laban is een paar dagen weg om zijn schapen te scheren. En Jakob denkt: 'Dit is mijn kans. Wegwezen!' Laban voelt zich bedrogen en is diep gegriefd. Hij roept zijn familie bij elkaar en ze jagen achter Jakob aan. Maar dan komt de HERE tussenbeide. Hij verschijnt aan Laban, 's nachts, in een droom. 'Denk erom, Laban, je hoeft Jakob geen goed te doen, maar je mag hem ook geen kwaad doen!' God stelt

een grens, een veilige grens, tussen Jakob en Laban. Gods heilzame grens is een veilige grens. Zo zingt ook het volk Israël het later uit: 'Rondom Jeruzalem zijn bergen, zó is de Here, beschermend, rondom Zijn volk.' Dat betekent niet dat alles goedgaat. De vreselijke dingen die momenteel gebeuren, getuigen daarvan. Ook dat heeft Israël aan den lijve ondervonden. Wat een lijden heeft juist dat volk doorgemaakt, de eeuwen door! Tot op de dag van vandaag is het antisemitisme een soort veenbrand die ondergronds verderwoedt en dan dáár weer opblaast en dan dáár. Israël heeft vreselijk geleden. En toch heeft God het volk in stand gehouden, de eeuwen door. Ongelooflijk, bij zóveel weerstand en haat, maar het is er nog. God zij dank! Zoals God beschermend om Israël heen staat, zo staat Hij ook beschermend om Zijn gemeente heen, die gemeente die onderdeel geworden is van Gods volk, als wilde takken geënt op de stam van Gods genade. Soms denk je weleens: 'Hoe ver moet het gaan? Hoe is het mogelijk dat dit allemaal gebeurt?' Tot hoever het moet gaan, dat weet alleen de Here God. Maar er zijn grenzen! Want zelfs al gaat je lichaam te gronde, als je gelooft in Jezus Christus, ben je veilig in Jezus' armen, en zul je met Hem opstaan in een nieuw leven, op die nieuwe aarde, waar God is alles en in allen. De klauwen van de vorst der duisternis kunnen ver reiken, maar wie schuilt bij God is méér dan een overwinnaar, door Jezus Christus, die leeft! Gods grenzen zijn veilige grenzen.

3. Eerlijke grenzen

Drie: Gods grenzen zijn ook eerlijke grenzen. Jakob is weggevlucht. Net toen Laban er even niet was. En als Laban dan boos wordt, dan kan ik me dat best voorstellen! 'Waarom ben je zo laf weggevlucht, Jakob?' vraagt Laban. En Jakobs antwoord, in vers 31, is verrassend eerlijk. 'Ik was bang,' zegt hij, 'bang dat u mijn vrouwen bij mij weg zou halen.' Even later wordt Jákob boos, op zijn beurt. Als Laban zijn afgodsbeeldjes niet kan vinden, dan komt alle frustratie van jaren eruit. 'Twintig jaar lang heb ik keihard voor u gewerkt, ik heb de hitte van de dag verdragen en de kou van de nacht, maar steeds was het stank voor dank! Voortdurend werd mijn loon veranderd in mijn nadeel, voortdurend moest ik elk dubbeltje kastekort zelf bijpassen, ik ben twintig jaar lang uitgeknepen als een citroen. Als het aan u lag, zou u mij met lege handen weggestuurd hebben! Maar God bleef trouw, Hij is gelukkig, gelukkig tussenbeide gekomen!' Hier gebeurt eigenlijk iets heel bijzonders! Eindelijk wordt Jakob eerlijk! Geen gedraai meer, geen gelieg, geen laffe vlucht, niet meer eromheen draaien, nee, hij zegt precies wat zijn bezwaren zijn. En het wonderlijke is: Laban reageert niet boos, maar hij komt tot bezinning. Hij zegt: 'Jouw vrouwen zijn mijn dochters, jouw kinderen zijn mijn kleinkinderen, hoe zou ik jullie wat kunnen aandoen? Waar ben ik eigenlijk mee bezig?' Na twintig jaar bedrog en gedraai worden deze twee mannen eindelijk eerlijk. En dán besluiten ze om die grens te trekken. Een eerlijke grens. In de geschiedenis van Israël is het eigenlijk altijd zo gebleven: als het volk eerlijke grenzen stelde, en uitkwam voor de dienst aan de HERE, dan ging het goed. Maar als het laf werd en niet meer op God vertrouwde, dan kwam er onheil over het volk heen. En geldt dat in ons leven niet precies hetzelfde? Wij willen ons eigenlijk wel afgrenzen van de wereld om ons heen, maar het liefst stiekem. Onopvallend. Ik las eens in een boekje: 'Als christenen gaan eten in een restaurant of een kantine, dan hebben ze opvallend vaak eerst nog even jeuk aan hun wenkbrauwen. Daarna gaan ze opeens eten.' Ja, je wilt wel bidden, maar niemand mag het zien. Je wilt wel naar de kerk, maar als er iemand op bezoek wil komen, dan durf je niet te vragen of hij een uurtje later komt. Dan blijf je maar thuis. En als jin een gesprek de ander zegt: 'Het belangrijkste in het leven is toch dat je gezond bent', dan knik je maar mee, terwijl dat natuurlijk onzin is. Het belangrijkste is niet je gezondheid, het belangrijkste is dat je Christus kent. Grenzen stellen, natuurlijk doe je dat! Maar misschien wel vooral als niemand het ziet. Jakob gaat op weg naar het beloofde land. Maar wel als Laban even weg is... Tót op dit moment. Hier wordt hij eerlijk. En juist die eerlijkheid zet bij Laban een knop om. Heilzame grenzen zijn eerlijke grenzen. Dat geldt ook voor ons, nu, vandaag. In relatie tot onze collega's, burens, familie, noem maar op. Juist als je eerlijk je grenzen stelt, zet je de ander tot nadenken.

4. Heilige grenzen

We hadden het over landsgrenzen, veilige grenzen, eerlijke grenzen. Heilzame grenzen zijn ook heilige grenzen. Rachel gaat ook mee met Jakob, op weg naar het beloofde land. Maar zij durft niet van huis zonder huisgoden, zonder afgodsbeeldjes, terafim. Het is een terugkerend refrein in de geschiedenis van Israël. De afgoden. Van het gouden kalf in de woestijn tot de Baälbeelden in het beloofde land. Afgoden. Dat is alles buiten God om, waarop je vertrouwt, alles wat je belangrijker vindt dan God. Afgoden, wat willen wij ze graag de grens oversmokkelen, het beloofde land binnen! Israël was niet vrij van afgoden, en ook als gemeente zijn we niet vrij van de afgoden. Het duurt nog tot hoofdstuk 35, voordat die afgoden begraven worden. Zo werkt God door in het leven van Rachel. Want Hij duldt geen afgoden naast Zich, Hij is een heilig God. Heilzame grenzen zijn ook heilige grenzen. Als je deel wilt uitmaken van het volk van God, dan is Zijn vraag ook aan jou, vandaag: 'Wat zijn jouw afgoden?' Wat is er belangrijker dan God? Je goede naam, je eer, je status? Je profiel? Je trots? Je banksaldo? Je carrièrekansen? Je uiterlijk? Of nog veel basaler: je lusten, je driften... Je kunt zómaar helemaal in de ban raken van een man of een vrouw die in je leven komt, en God totaal vergeten, omdat je achter die éne aanloopt. Afgoden. Soms moet je heel radicaal zijn. Rachel verbergt ze hier nog even, maar ze moeten toch weg, ze moeten de grond in. Had ze dat maar meteen gedaan! Want bij een heilige God hoort een heilig volk. Zijn grenzen zijn heilige grenzen. We hoorden dat aan het begin van de dienst. 'Wees heilig, want Ik ben heilig', zegt God. 'Heilig' wil zeggen: 'apart gezet voor God'. Aan dié kant van de grens, en niet meer ander die andere kant.

5. Grenzen in verbondenheid

Tenslotte het vijfde: heilzame grenzen zijn grenzen in verbondenheid. Door Jakobs eerlijkheid verandert Laban. Het worden geen dikke vrienden, die twee, maar ze gaan eindelijk wel als volwassen mensen met elkaar om. Ze sluiten een verbond om elkaar niet met kwade bedoelingen lastig te vallen. Ze stellen grenzen, ze zullen niet proberen de ander te overheersen. Maar het zijn grenzen in verbondenheid. Ze gaan op een goede manier uit elkaar. Israël wordt door God geroepen om grenzen te stellen. Want Israël is geroepen om Gods eigen volk te zijn, een heilig volk. Maar het zijn geen grenzen van haat, het zijn geen dikke muren. Gods keuze vóór Israël is niet een keuze tégen de andere volken. Integendeel! Wat zou het een zegen zijn als Joden en Palestijnen dat ook vandaag de dag zó zouden beleven. De HERE heeft het gezegd tegen Abraham, en ook tegen Jakob: 'In u en in uw nageslacht zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden.' Israël is door God gekozen en apart gezet, geheiligd, om zo voor anderen tot zegen te zijn. Via Israël gaat de zegen naar alle volken. Want uit Israël is de Messias geboren, Jezus, de Redder van de wereld. En daarom mogen ook andere volken erbij komen, bij het volk van God. Ook andere volken mogen uit de duisternis in het licht komen, schrijft Petrus. Volken die ooit ver verwijderd waren van God. Hij schrijft in 1 Petrus 2: 10: 'U was voorheen niet Gods volk, maar nu bent u Gods volk; u, die zonder ontferming was, maar nu in ontferming aangenomen bent.' En waarom heeft God ons tot Zijn volk gemaakt? Dat staat één vers eerder, in vers 9: '... opdat u de deugden (de grote daden) zou verkondigen van Hem Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht...' Om het door te geven aan ieder die het horen wil, het goede nieuws, het wereldschokkend goede nieuws, dat God deze wereld verlost heeft in Jezus Christus en dat ieder die in Hem gelooft voor eeuwig in die verlossing mag delen. Grenzen zijn ook voor ons heilzaam, ook voor ons als christenen, ook voor ons als gemeente. God heeft ons apart gezet, geheiligd. Hij bracht ons binnen Zijn grenzen. Juist door die heilzame grenzen gaan we de ruimte ervaren. De HERE Zelf geeft grenzen aan: veilige grenzen, eerlijke grenzen, heilige grenzen. Maar laten het altijd, altijd grenzen zijn in verbondenheid! Want Gods uitnodiging reikt verder dan de muren van de kerk. God koos Israël met het oog op de volken, en Hij kiest ons met het oog op onze omgeving. Wees een zegen voor de mensen om je heen. Wees een zegen, daar waar God je roept. Amen.